

ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

Ἡ Συμβουλευτική Ποιμαντική Ψυχολογία
καὶ ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων
στὴν Παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*

Ἀλέξανδρου Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητοῦ
καὶ Στεφάνου Χρ. Κουμαροπούλου, Δρος Θ.

Ἐπίσκεψη ὀνομάτων

Ἀρχίζοντας τὴ σημερινή μας ἀνακοίνωση μὲ μιὰ ἐπίσκεψη ὀνομάτων θὰ λέγαμε ὅτι ἡ Συμβουλευτική Ποιμαντική Ψυχολογία εἶναι ἕνας εἰδικὸς κλάδος ἢ ἀντικείμενο τῆς Ποιμαντικῆς Θεολογίας, ὅπως ἀκριβῶς ἡ Συμβουλευτική Ψυχολογία εἶναι ἕνας εἰδικὸς κλάδος τῆς Ψυχολογίας¹. Προϋποθέτει τὴν Ποιμαντική Ψυχολογία, ἢ ὅποια σὲ μιὰ ἀμφίδρομη κίνηση ἀναλαμβάνει ἕνα διάλογο διαρκείας μὲ τὶς ψυχολογικὲς ἐπιστῆμες, γιὰ τυχὸν βοήθεια ἐκ μέρους τους στὴ διαποίμανση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀντιμετώπιση θεμάτων ψυχικῆς υἰγείας². Παράλληλα συμβάλλει καὶ στὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν ψυχολογικῶν ἐπιστημῶν μὲ στοιχεῖα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν μακραίωνα ἱστορία καὶ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Συμβουλευτική Ποιμαντική Ψυχολογία θὰ μποροῦσε νὰ ὀρισθεῖ ὡς ἡ συμβουλευτικὴ ἐκείνη ποὺ ἐρευνᾷ καὶ ἀσκεῖ ταυτόχρονα τὴ βοήθεια ποὺ προσφέρεται στὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ κληρικούς, μοναχοὺς καὶ μοναχές ἀλλὰ (σπα-

νιότερα) καὶ ἀπὸ λαϊκοὺς ἄνδρες καὶ γυναῖκες (ὅπως οἱ θεολόγοι, οἱ κατηχητές κ.ἄ.). Ἡ βοηθητικὴ αὐτὴ σχέση προέρχεται ἀπὸ ἕναν πιστό/ σύμβουλο ποὺ διαθέτει γνώσεις: α) θεολογικὲς ἀλλὰ καὶ προερχόμενες ἀπὸ τὸ χῶρο τῶν λεγομένων ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδιαίτερα τῆς συμβουλευτικῆς ψυχολογίας, β) πνευματικὴ ἄσκηση καὶ γ) ἐμπειρία. Ἀπευθύνεται πρὸς ἕνα ἄλλο πιστό/ῆ, ὁ ὁποῖος ἐπιζητεῖ νὰ ἐπιλύσει τὰ μικρὰ ἢ μεγάλα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει μέσα ἀπὸ τὴν σχέση του μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ μὲ τὶς ἄλλες συμβουλευτικὲς προσεγγίσεις ἐδῶ εἶναι ὅτι ἡ ἐπιδιωκόμενη ἔκβαση καὶ οἱ ἐναλλακτικὲς λύσεις ποὺ προτείνονται ἀξιολογοῦνται ἀπὸ τὸ σύμβουλο μὲ κριτήριον τὴν **πρόταση ζωῆς** τῆς πίστεως.

Ὁ ρόλος τοῦ ποιμαντικοῦ συμβούλου εἶναι ἀφοῦ ἀποφύγει τὴ χειραγώγηση, ποὺ στερεῖ τὴν ἐλευθερία, τὶς ἐπιλογὲς καὶ τὴν εὐθύνη ἀπὸ τοὺς συμβουλευόμενους, νὰ **προτείνει** ἕνα τρόπο ζωῆς, αὐτὸν τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ συμβουλευτικὴ τοῦ ποιμαντικοῦ συμβούλου λαμβάνοντας πάντα ὑπόψη τὶς προσωπικὲς καὶ ψυχολογικὲς παραμέτρους τοῦ συμβουλευόμενου, ἔχει σκοπὸ νὰ φανερώσει τὴ χαμένη ὁμορφιά, δηλαδὴ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, μέσα στὴ ζωὴ τοῦ καθενός. Ἡ μεταμόρφωση τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ (ἢ βιοκαλική του μεταμόρφωση ὅπως θεολογικὰ θὰ τὴν λέγαμε) ποὺ εἶναι ὁ στόχος τῆς συμ-

* Ἀνακοίνωση στὸ πλαίσιο τοῦ 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου τοῦ Κλάδου Συμβουλευτικῆς Ψυχολογίας τῆς Ἑλληνικῆς Ψυχολογικῆς Ἐταιρείας (27-29 Νοεμβρίου 2003), στὴ θεματικὴ Συνεδρία: Σύγχρονες θεωρητικὲς προσεγγίσεις στὰ γυναικεῖα θέματα (Παρασκευὴ 28 Νοεμβρίου ὥρα 12.30-14.00). Τίτλος τοῦ Συνεδρίου: Ἡ Συμβουλευτικὴ Ψυχολογία στὰ Γυναικεῖα Θέματα: Σύγχρονες προσεγγίσεις.

βουλευτικής αυτής, γίνεται με την έκουσια αλλαγή των σκέψεων (τή διόρθωση των λογισμών), των συναισθημάτων και των ενεργειών του συμβουλευόμενου.

Πρὸς μία ὀρθόδοξη φυλο-λογία

Τὸ θέμα τῆς ἰσότητας τῶν δύο φύλων εἶναι ἓνα σημαντικό ζήτημα καὶ οἱ ποιμαντικοὶ σύμβουλοι τὸ ἀντιμετωπίζουν πολὺ συχνά. Τὸ ζήτημα ἀφορᾷ στὴν οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι δηλαδή ἀνθρωπολογικὸ ταυτόχρονα ὅμως εἶναι καὶ θεολογικὸ. Ἀλήθεια, θὰ ἀναρωτηθεῖ κάποιος, τί ἔχει νὰ πεῖ σήμερα ἡ ὀρθόδοξη θεολογία γιὰ τὴ ζωὴ τῶν φύλων, τὴν ἰσοτιμία καὶ πῶς αὐτὰ συνδέονται μετὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ; Ἡ ἀπάντηση ἀρχικὰ εἶναι ὅτι ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα δὲν ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὴν ἄλλη ζωὴ ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ δώσει νόημα καὶ νὰ λύσει προβλήματα καὶ τῆς καθημερινότητας, τῆς «ἐδῶ καὶ τώρα» ζωῆς.

Τὸ ζητούμενο, λοιπόν, θὰ ἦταν μιὰ ὀρθόδοξη φυλο-λογία (με ἕψιλον) ποὺ νὰ μὴ βλέπει –ἄς μᾶς συγχωρέσουν οἱ φιλόλογοι– φιλολογικὰ τὴ ζωὴ τῶν φύλων, ἀλλὰ συνδεδεμένη μετὰ τὴν πνευματικότητά ποὺ βιώνεται στὴν Ἐκκλησία³.

Μιὰ τέτοια ὀρθόδοξη φυλο-λογία προσπαθήσαμε νὰ ἀντλήσουμε μέσα ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ βίου τῶν ἁγίων μας στὰ συναξάρια καὶ τὰ μηναῖα τῆς Ἐκκλησίας. Πρόκειται γιὰ μιὰ συγκεκριμένη ἔρευνα ποὺ ἔγινε στὸ πλαίσιο τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Προγράμματος Σπουδῶν «Ποιμαντικὴ Θεολογία καὶ Ἀγωγή» τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Στὴν ἔρευνα αὐτὴ ἔλαβαν μέρος ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Καθηγητοῦ Α. Μ. Σταυρόπουλου καὶ τῆ συνεργασίας τοῦ ἀποσπασμένου ἀπὸ τὴ Δευτεροβάθμια Ἐκπαίδευση στὸ Τμήμα Δρ. Θεολογίας Στ. Κουμαρόπουλου οἱ μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς Ἀθανάσιος Ἀλέξανδρος Ἀντωνίου, Ἐλένη Ἀργυροπούλου, Ἄννα Καπελέρη, Μαρία Σταματοπούλου.

Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μέσω τῆς παραδόσεώς της, τῆς διδασκαλίας της, ἔχει πολλὰ νὰ ὑποδείξει γιὰ τὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων. Μελετώντας τὴν ἔρευνα ποὺ σᾶς προαναφέραμε μέσα ἀπὸ τοὺς βίους τῶν ἁγίων προκύπτουν συμπεράσματα ἱκανὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσουν σὲ διαχρονικὰ πρότυπα σχέσεων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἐνα ἀπὸ τὰ βασικὰ δόγματα τοῦ ὀρθόδοξου Χριστιανισμοῦ εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἶναι μοναδικὰ καὶ ἀνεπανάληπτα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα σὲ καμία περίπτωση δὲν ὑπολείπονται σὲ ἀξία μεταξύ τους. Αὐτὸ ποὺ τοὺς διαφοροποιεῖ εἶναι ὁ διαφορετικὸς ρόλος ποὺ καλοῦνται νὰ διακονήσουν, καθὼς καὶ νὰ διαχειριστοῦν ὀρθὰ τὰ διαφορετικὰ χαρίσματα, μετὰ τὰ ὁποῖα τοὺς ἔχει προικίσει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Μέσα ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση ὅλων τῶν παραπάνω κειμένων ἀναδεικνύεται μιὰ συμβουλευτικὴ στάση ποὺ προτρέπει καὶ τοὺς σημερινοὺς πιστοὺς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες νὰ δέχονται τὸ φύλο τους χωρὶς ὑπεροψία ἢ αἰσθήματα κατωτερότητας, χωρὶς διάθεση κυριαρχίας ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἢ ὑποταγῆς στὸν ἄλλο.

Ἀπὸ τὴ θεολογία τῶν φύλων ἀναδεικνύεται μιὰ συμβουλευτικὴ τῶν φύλων, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ σεβασμὸ στὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ κάθε ἀνδρα καὶ γυναίκας ὡς μοναδικοῦ προσώπου, αὐτεξουσίου ὄντος καὶ εἰκόνας Θεοῦ.

Μέσα στὰ μηναῖα καὶ τὰ συναξάρια τῶν ἁγίων διαπιστώσαμε τὸ σεβασμὸ στὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου ἀλλὰ ἐπιπλέον θαυμάσαμε καὶ τοὺς ἁγῶνες τῶν ἁγίων γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ταυτότητας τοῦ φύλου τους, σὲ ἐποχές ποὺ στερεότυπα καὶ ψεύτικα σχήματα προσπαθοῦσαν νὰ ἐπιβληθοῦν στὴ ζωὴ καὶ στὴν ἐκδήλωση τῆς θρησκευτικότητας τῶν ἀνθρώπων. Ἅγιοι καὶ ἁγίες ἀγωνίζονται μετὰ συνθηκῆς ἀντίξοες σὲ ἐποχές σκληρῆς ν' ἀποδείξουν ὅτι ἡ διαφορετικότητά τῶν φύλων φανερώνει τὴν ἰσοτιμία τους καὶ τὴν ἀλληλοσυμπλήρωσή τους. Μέσα στὰ

Jean-François Millet (1814-1875). Η ώρα της προσευχής (Musée d'Orsay, Παρίσι).

πλαίσια τής θρησκευτικότητας αναπτύσσονται σχέσεις μεταξύ τών δύο φύλων, έμπλουτισμός από εκτίμηση, αγάπη, σεβασμό και αλληλοκατανόηση.

(συνεχίζεται)

Σημειώσεις

1. Βλ. Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου (1999 5η έκδ.), Συμβουλευτική Ψυχολογία, Έκδ. Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα, σ. 15-19.

2. Για τή συνεργασία και τόν διάλογο ποιμαντικής και θεολογίας με τούς φορείς ψυχικής υγείας βλ. Α. Μ. Σταυρόπουλου (2003), Συμβουλευτική Ποιμαντική και Έξομολογητική, Διδακτικές σημειώσεις, Άθήνα, σ. 77-117. Επί-

σης βλ. τού ίδιου (2000) Κλινική και θεραπευτική ποιμαντική θεολογία στη σχέση της με τήν ψυχοθεραπεία, δημοσιευμένο στην Έπιστημονική Έπετηρίδα τής Θεολογικής Σχολής Άθηνών (αφιερωμένη στον Άθ. Χαστούπη) στον τόμο ΛΔ', σ. 219-243. Καί τού ίδιου (2000). Ό έξομολόγος και ή αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικής υγείας, άρθρο στό περιοδικό Έφημέριος, Ίούλιος 2000, σ. 19-21 και Αύγουστος σ. 18-21.

3. Βλ. εισήγηση τού Α. Μ. Σταυρόπουλου, «Σεξουαλικότητα, διαφορά τών φύλων και πνευματική ζωή», στό Διεθνές Συνέδριο πού είχε ως τίτλο: «Ψυχοθεραπεία και Όρθόδοξη Θεολογία», και έγινε 1-5 Όκτωβρίου 2003 στό Συνεδριακό Κέντρο Άλιάρτου Βοιωτίας.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

Ἡ Συμβουλευτική Ποιμαντική Ψυχολογία καὶ ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων στὴν Παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*

Ἀλέξανδρου Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητοῦ
καὶ Στεφάνου Χρ. Κουμαροπούλου, Δρος Θ.

* (συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων καὶ ἡ ὑπέρβαση των στερεοτύπων

Ὑπάρχουν ἀρκετὲς περιπτώσεις πὺ μὲσα ἀπὸ τοὺς βίους τῶν ἁγίων ἀναδεικνύεται μία θεολογία τῆς ἰσοτιμίας τῶν δύο φύλων. Συγκεκριμένα ὁ Μέγας Βασίλειος γράφοντας τὸ βίο τῆς Ἁγίας Ἰουλίττας, βάζει στὸ στόμα τῆς τὰ παρακάτω λόγια: «Ἀπὸ τὸ ἴδιο φύραμα μὲ τοὺς ἄνδρες εἴμαστε. Εἴμαστε συγγενεῖς μὲ τοὺς ἄνδρες. Ὅχι μόνο σάρκα πάρθηκε γιὰ τὴν κατασκευή τῆς γυναίκας ἀλλὰ καὶ ὅστᾳ ἀπὸ τὰ ὅστᾳ. Ὡστε στερεές, δυνατὲς καὶ ὑπομονετικὲς ὅπως οἱ ἄνδρες ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε στὸ Δεσπότη μας» (*J. P. Migne PG 31 241A.*).

Ἀρκετὲς φορές μάλιστα πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τόσο τῶν παλαιότερων χρόνων ὅσο καὶ γέροντες τῶν νεότερων χρόνων διορθώνουν τοὺς ἀρνητικὸς λογισμοὺς (σὲ θέματα ἰσοτιμίας μεταχείρισης τῶν φύλων) τῶν συμβουλευομένων. Θὰ μπορούσε αὐτὴ ἡ διακριτικὴ διόρθωση λογισμῶν πὺ ἐφάρμοσαν καὶ ἐφαρμόζουν ἀκόμη οἱ γέροντες καὶ οἱ πατέρες στὴ συμβουλευτικὴ τους νὰ συσχετισθῆ μ' αὐτὸ πὺ στὴ συμβουλευτικὴ ψυχολογία ὀνομάζεται γνωσιακὴ ἀναδόμηση.

Ἀρκετὰ συχνὰ στὴ ζωὴ τῶν ἁγίων ὑπάρχουν περιπτώσεις στὶς ὁποῖες ρόλοι καὶ στερεότυπα στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ ἔχουν ξεπεραστεῖ. Ἡ ὁσία Ὀλυμπιάδα ἡ διακόνισσα, πὺ τὴ μνήμη τῆς ἐορτάζουμε στὶς 25 Ἰουλίου, ἔζησε στὰ χρόνια τοῦ Μ. Θεοδοσί-

ου καὶ τοῦ υἱοῦ του Ἀρκαδίου. Ἄν καὶ παντρεύτηκε ἔμεινε χήρα ἀμέσως. Βοήθησε μὲ τὴν περιουσία τῆς τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεκτᾶριος ἐκτιμώντας τὴ σύνεση καὶ τὴν ἀρετὴ τῆς τὴν συμβουλευόταν ἀκόμα καὶ στὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα. Ἡ ἴδια συνεργασία συνεχίστηκε καὶ μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος στὴν ἐξορία του τῆς ἔστειλε πολλὰ ἐπιστολὰς στὶς ὁποῖες τὴν ἐγκωμιάζει. Εἶναι φανερό, λοιπὸν, πὺς ἡ ὁσία Ὀλυμπιάδα ἂν καὶ ἔζησε καὶ αὐτὴ σὲ μία ἐποχὴ, στὴν ὁποῖα ἡ θέση τῆς γυναίκας ἦταν περιορισμένη ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ ἀποτελεῖ βασικὸ συνεργάτη καὶ νὰ ἀπολαμβάνει τῆς ἰδιαίτερης τιμῆς καὶ ἐκτίμησης ἀκόμη καὶ Πατριαρχῶν.

Ἀξιοσημεῖωτο ἐπίσης εἶναι ὅτι κάποιες μοναχές, ὅπως ἡ ὁσία Ἀνθοῦσα, σὲ ἐποχὲς καθαρὰ πατριαρχικὲς καὶ ἀνδροκρατούμενες βλέπουμε νὰ ἀναδεικνύονται ὡς πνευματικοὶ ὀδηγοὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ νὰ ξεπερνῶν σὲ πνευματικὴ ἐπιρροὴ πολλοὺς ἐκκλησιαστικὸς ἄνδρες τῆς ἐποχῆς τους.

Μέσα στοὺς βίους τῶν Ὁσίων γυναικῶν πὺ μελετήσαμε, συναντήσαμε ἀρκετὰ παραδείγματα γυναικῶν, οἱ ὁποῖες, μεταμφιέζονταν σὲ ἄνδρες μοναχοὺς γιὰ νὰ κρυφθοῦν ἀπὸ κάποιους πὺ τὶς καταδίωκαν ἢ γιὰ λόγους ἀσφαλείας. Ἡ μεταμφίεση αὐτὴ δὲ σημαίνει τὴν ἀπαξίωση τοῦ φύλου τους ἀλλὰ στόχευε στὴν προστασία τους ἀπὸ ἐπιθέσεις. Συνέβαινε λοιπὸν συχνὰ μὲ τὴν

ἀποκάλυψη τοῦ ἀληθινοῦ φύλου νὰ ἀναγνωριστοῦν ὡς ἰσάξιες μὲ αὐτούς, ἀσκήτριες μοναχές, οἱ ὁποῖες δὲν εἶχαν τίποτα νὰ τοὺς ζηλέψουν.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ παράδειγμα ποὺ διαβάζουμε στὸ Συναξάρι τῆς 10ης Μαρτίου, ὁπότε γιορτάζει ἡ ὁσία Ἀναστασία ἡ Πατρικία. Ἡ Ἀναστασία ἐξῆσε στὰ χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527-565) καὶ ὑπῆρξε ἡ πρώτη ἀκόλουθος τῆς Αὐτοκράτειρας Θεοδώρας, ἀπὸ ὅπου καὶ ὁ τίτλος τῆς Πατρικίας. Ἐπειδὴ φθονήθηκε ὁμως κατέβηκε

στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴ ἀρχὴ ὡς μοναχὴ καὶ στὴ συνέχεια, ὅταν κατάλαβε ὅτι τὴν ἀναζητοῦσε ὁ Ἰουστινιανός, στὴν σκῆτη τοῦ Ἀββᾶ Δανιὴλ. Ἐπειδὴ ἡ σκῆτη ἦταν ἀνδρική ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ τῆς πρότεινε νὰ μεταμφιεστεῖ, τὴ μετονόμασε σὲ Ἀναστάσιο καὶ τὴν τοποθέτησε δίπλα στὴ σκῆτη σὲ μία σπηλιά. Λίγο πρὶν τὸ τέλος τῆς ἡ Ἀναστασία εἰδοποίησε τὸν Ἀββᾶ Δανιὴλ γιὰ νὰ τὴν κοινωνήσῃ καὶ τότε αὐτὸς ποὺ γνώριζε τὸ μυστικὸ τῆς ἔβαλε τὸ μαθητὴ του νὰ γονατίσῃ γιὰ νὰ εὐλογηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀναστασία, ἀναγνωρίζοντάς τῆς πνευματικὴ ἀνωτερότητα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ ρόλο στὴν Ὀρθόδοξη Παράδοση. Μέσα στὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια ἀναγνωρίζεται ὡς ἀπαραίτητη ἡ συμβολὴ τοῦ κάθε φύλου στὴ σύστασή τῆς. Συγχρόνως συστήνεται ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ ἀνδρᾶ καὶ γυναικᾶς χωρὶς διάθεση ὑποταγῆς ἢ κυριαρχίας τοῦ ἑνὸς στὸν ἄλλον.

Ἐνδεικτικὸ εἶναι τὸ κείμενο τῶν ἀρχῶν τοῦ προηγούμενου αἰῶνα ποὺ ἀνήκει στὸν ἅγιο Νεκτάριο, ἓνα ἀπὸ τοὺς τελευταίους

Ἡ ἀκεραιότητα καὶ ἡ ἰσοτιμία στὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων τέμνεται καὶ ἰσορροπεῖ στὶς ὀριζόντιες καὶ κατακόρυφες κεραῖες τοῦ Σταυροῦ (φωτογραφία Α. Μ. Σταυροπούλου, Πορτογαλία 1995).

καὶ πιὸ δημοφιλεῖς ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ ἀναφέρεται στὶς σχέσεις ἀνδρᾶ καὶ γυναικᾶς μέσα στὸ γάμο. Τὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Νεκτάριο στὸ περιοδικὸ «Ἀνάπλασις» τ. 15, ἀρ. φ. 255, στὶς 14.11.1902, σ. 162 κ.έξ. ἐρμηνεύει τὴ φράση ποὺ ἀνήκει στὸν Ἀπόστολο Παῦλο καὶ ἀκούγεται κάθε φορὰ ποὺ τελεῖται ἓνας γάμος, «ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἀνδρᾶ». Ὅπως ὀρθὰ παρατηρεῖ ὁ ἅγιος, τὸ ἀπόσπασμα δὲν πρέπει

νὰ ἀπομονώνεται ἀλλὰ νὰ συσχετίζεται μὲ τὰ ἀμέσως προηγούμενα, ὅπου ὁ Ἀπ. Παῦλος καλεῖ τὸν ἀνδρᾶ νὰ ἀγαπήσῃ τὴν γυναῖκα του στὸ μέτρο ποὺ ἀγάπησε ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησία. Ἐχοντας δώσει τὶς νοθεσίες στὸν ἀντρα προχωρᾷ κατὰ τὸν ἅγιο ὁ Ἀπόστολος καὶ στὴν γυναῖκα στὴν ὁποία συστήνει τὸ φόβο, ποὺ ἐρμηνεύεται ὡς σεβασμὸς καὶ «δὲν πρέπει νὰ ἐκφράζει τίποτα ποὺ νὰ φοβίζει καὶ νὰ τρομάζει τὴν γυναῖκα». Ὅπως ἡ ἀγάπη ἑνὸς πιστοῦ ἐμπεριέχει τὸ φόβο μήπως δὲν ἀνταποκριθεῖ στὴν ἀγάπη καὶ στὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς γυναῖκᾶς κατὰ τὸν ἅγιο Νεκτάριο ἐκδηλώνεται ὡς φόβος ἀγνός καὶ δίκαιος, ὡς εὐαισθησία ψυχῆς γιὰ τὸ πρόσωπο ποὺ ἀγαπάει καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο μεριμνᾷ καὶ ἀνησυχεῖ συνέχεια.

Τὰ φύλα καὶ ἡ συμμετοχὴ τους στὸ ποιμαντικὸ καὶ συμβουλευτικὸ ἔργο
Μορφές ἀγίων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἶναι παροῦσες ἐνεργῶς ὡς λαϊκοὶ – πιστοὶ καὶ στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Μποροῦμε νὰ ξεχωρίσουμε παραδείγματα ἀγίων ποὺ προσέφεραν στὴν ποιμαντικὴ

διακονία με τή συμβουλευτική τους, τὸ κήρυγμα καὶ τὸ φιλανθρωπικὸ τους ἔργο καὶ ἀνύψωσαν τὴν πνευματικότητα τοῦ ὀρθόδοξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Παράδειγμα καὶ πρότυπο διαφυλικῶν σχέσεων ἀποτελοῦν ὁ ὅσιος Θεοφάνης καὶ ἡ ὁσία Πανσέμνη, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἐορτάζεται στὶς 12 Ἰουνίου. Ὁ Θεοφάνης παντρεύτηκε σὲ ἡλικία δεκαπέντε ἐτῶν, λίγο ἀργότερα ὅμως ἡ γυναίκα του πέθανε καὶ ἐκεῖνος προτίμησε νὰ ἀκολουθήσει τὸν ἀσκητικὸ βίον. Ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι μιὰ γυναίκα, ἡ Πανσέμνη, ζοῦσε στὴν ἀμαρτία, ὁ ὅσιος φορώντας πολύτιμα ρούχα πῆγε στὸ πορνεῖο, ὅπου διέμενε ἡ γυναίκα καὶ τὴ ζήτησε σὲ γάμο γιὰ νὰ τὴν προστατέψει ἀπὸ τὴν ἀμαρτία. Ἐκείνη δέχτηκε καὶ τότε ὁ Θεοφάνης ἔκτισε ἓνα κελλὶ δίπλα στὸ δικό του, ὥστε ἡ Πανσέμνη νὰ ἀκολουθήσει τὸν ἀσκητικὸ βίον. Ἔτσι ὁ Θεοφάνης ἔγινε συνεργὸς τῆς σωτηρίας τῆς Πανσέμνης, ἡ ὁποία μάλιστα ἀξιώθηκε τοῦ μεγάλου χαρίσματος τῆς θαυματουργίας.

Ἡ ὁσία Φιλοθέη ἢ Ἀθηναία εἶναι μιὰ κόρη ὁσία τῆς νεώτερης ἐποχῆς ποὺ ἡ προσφορά της ὑπῆρξε τεράστια καὶ ἀκόμη καὶ μετὰ ἀπὸ πέντε αἰῶνες σήμερα τὰ τοπωνύμια ποὺ φέρουν τὸ ὄνομά της στὴν Ἀθήνα εἶναι πάρα πολλά, γεγονός ποὺ ἀποδεικνύει τὴν ἀναγνώριση τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων στὸ πρόσωπό της. Ἡ ὁσία Φιλοθέη ἢ Ἀθηναία ἔζησε στὴν Ἀθήνα τὸν 16ο αἰ. μ.Χ. Ὅταν χήρευσε ἔκτισε γυναικεῖο μοναστήρι καὶ ἔγινε μοναχή. Κοντὰ στὸ μοναστήρι ἔκτισε ξενοδοχεῖα καὶ νοσοκομεῖα γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀρρώστους, τοὺς ὁποίους ἐπισκεπτόταν λέγοντάς τους λόγους εὐαγγελικούς καὶ παρηγορητικούς. Τέλεσε πλῆθος ἀπὸ ἀγαθοεργίες καὶ ἄσκησε τὸ συμβουλευτικὸ ἔργο σὲ ἄντρες καὶ γυναῖκες. Μάλιστα θεωρεῖται ὡς μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες Ἑλληνίδες φεμινίστριες, ἀφοῦ ἀγωνίστηκε γιὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν προστασία τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς της καθὼς καὶ γιὰ τὴν σχολικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση

τῶν νεαρῶν γυναικῶν. Ἡ ὁσία Φιλοθέη ἀξιώθηκε τέλος νὰ θαυματουργεῖ, θεραπεύοντας ψυχικὲς καὶ σωματικὲς ἀσθένειες. Μαρτύρησε ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατακτητὲς τῆς ἐποχῆς ἐπειδὴ κήρυσσε τὴν Ὁρθόδοξη πίστη. Τιμᾶται στὶς 19 Φεβρουαρίου.

Μητερικὰ καὶ ἡ ἀνάληψη τῆς πνευματικῆς μητρότητας

Ἀπὸ τὰ παραπάνω παραδείγματα φαίνεται ὅτι ἡ ἄσκηση τῆς συμβουλευτικῆς ποιμαντικῆς δὲν εἶναι μόνο ἀνδρικό προνόμιο οὔτε προσδιορίζεται ἀπὸ μιὰ καθορισμένη μορφή. Στὶς μέρες μας ὅσοι ἀσκοῦν συμβουλευτικὸ ἔργο στὸ χῶρον τῆς θεολογίας, λαϊκοὶ θεολόγοι, μοναχοὶ-μοναχές καὶ κληρικοί, προσεγγίζουν μὲ ἰδιαίτερο σεβασμὸ τὴ σύγχρονη γυναίκα. Τὰ ἀποφθέγματα τῶν ἀμμάδων (μητέρων, ἀσκητριῶν), δηλαδή τὰ μητερικὰ ποὺ κυκλοφοροῦν σήμερα, μᾶς ἀποδεικνύουν τὴ λεπτὴ ψυχολογία τῶν πρωταγωνιστριῶν τους, ποὺ κάνουν πλέον τοὺς θεολόγους νὰ μιλοῦν ὄχι μόνο γιὰ πνευματικὴ πατρότητα ἀλλὰ καὶ γιὰ πνευματικὴ μητρότητα. Ἀρκετὲς φορὲς μάλιστα (ἰδιαίτερα σὲ γυναικεῖα μοναστήρια) ἀκούγεται στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας τὸ «*Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Μητέρων ἡμῶν...*»

Σύγχρονοι Γέροντες, ὅπως οἱ μακαριστοὶ Παῖσιος καὶ Πορφύριος καὶ Γερόντισσες, ὅπως ἡ μοναχὴ Γαβριηλία, μιλοῦν μὲ ἐκτίμηση καὶ θαυμασμὸ γιὰ τοὺς πολλαπλοὺς ρόλους ποὺ καλοῦνται νὰ ὑπηρετήσουν οἱ γυναῖκες στὴν σημερινὴ ἑλληνικὴ κοινωνία. Παράλληλα μὲ τὴ συμβουλευτικὴ τους φρόντισαν νὰ παρέχουν ψυχολογικὴ συνδρομὴ καὶ πνευματικὰ ἐφόδια, γιὰ νὰ τονώσουν τὶς γυναῖκες στὶς ἐπάλξεις τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ λειτουργήματος ποὺ ἀσκοῦσαν, τονίζοντας ἰδιαίτερα τὸ κεντρικὸ καὶ μοναδικὸ ρόλο ποὺ ἐπιτελοῦν μέσα στὴ σύγχρονη οἰκογένεια καὶ στὴν κοινωνία γενικότερα.